

Soli Deo Gloria

Händel's *MESSIAH*

Oosterkerk te Hoorn
zondag 15 november 2015
aanvang 14.30 uur

Diane Verdoodt   sopraan
Maria Fiselier   alt
Jeroen de Vaal   tenor
Frans Fiselier   bas

Oratoriumvereniging Soli Deo Gloria
Noordhollands Bach Orkest
Aukje Broers, orgel
Dirigent: Marcel Joosen

Samenstelling en lay-out: Johan de Vries en Dick Appel
Bronnen: Internet (Wikipedia, tekstboekjes andere koren)
2015/230

Dames en heren,

Mede namens koor en directie heet ik u van harte welkom bij dit concert. Ik hoop dat u er net zoveel plezier aan beleeft als wij hadden bij het instuderen van de Messiah.

Dit is Händels meest bekende en geliefde oratorium, vooral door het Halleluja. Het schijnt dat in vroeger dagen dit koordeel door het publiek luidkeels werd meegezongen.

Meer lezenswaardigs over Händel en zijn Messiah vindt u in dit programmaboekje.

Ik vraag uw aandacht voor onderstaand stuk van onze sponsorcommissie. Het is inderdaad moeilijk om ieder jaar weer de eindjes aan elkaar te knopen. Gelukkig kunt ons ook helpen door onze traditionele Kerstmarkt te bezoeken. De opbrengst daarvan is voor ons onontbeerlijk. Deze Kerstmarkt zal gehouden worden op zaterdag 12 december aanstaande, natuurlijk in deze Oosterkerk, aanvang 10.30 uur.

Jan Lodde, voorzitter

Geachte bezoekers,

Reeds vele jaren geeft ons koor twee voorstellingen: De Johannes Passion op Witte Donderdag en in november een najaarsconcert met ditmaal Händels Messiah.

Altijd met professionele solisten en orkestleden. Dit moet worden opgebracht door de kaartverkoop, subsidies, koorcontributies, sponsorgelden en donateurbijdragen. Ook de Kerstmarkt draagt hier structureel toe bij. Helaas is het zo dat de subsidies van provincie en gemeente in de loop der jaren verminderden en nu geheel zijn afgeschaft.

Wij doen dan ook een dringend beroep op u om ons extra financieel te steunen. Uiteraard benaderen wij ook het bedrijfsleven om ons te helpen, maar bijdragen van die kant zijn de laatste jaren eveneens verminderd.

Wij vragen u als gewaardeerde bezoeker van ons prachtige koor ons te steunen door een donatie te storten op onze rekening: NL06 RABO 0147 943 280.

Met uw bijdrage hopen wij onze uitvoeringspraktijk te kunnen voortzetten.

Bij voorbaat dank,

Piet Schouten, sponsorcommissie

De **Christelijke Oratorium Vereniging Soli Deo Gloria** is opgericht op 16 december 1918 na een fusie van twee christelijke, gemengde zangverenigingen. Volgens het beleidsplan 'Soli 2000' bestaat het repertoire uit muziekstukken voor solisten, koor en orkest met in z'n algemeenheid een geestelijk karakter. Dat kunnen zijn oratoria, cantates en missen. Het koor geeft elk jaar twee uitvoeringen in de Oosterkerk te Hoorn. Al gedurende een reeks van jaren voert het koor jaarlijks op Witte Donderdag de Johannes Passion van Johann Sebastian Bach uit. Het najaarsconcert is heel afwisselend: werken van bekende of minder bekende componisten van 1650 tot heden.

Dirigent Marcel Joosen studeerde bij Jan Pasveer aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam en behaalde in 1983 het diploma Koordirectie Uitvoerend Musicus. Een jaar eerder studeerde hij aan dit conservatorium af voor het hoofdvak piano. Hij is werkzaam als docent piano, musical en eigentijdse zang. Daarnaast is hij artistiek leider van Toonkunst Alkmaar, de c.o.v.'s Soli De Gloria te Hoorn, Stem en Snaren te Enkhuisen en het Pauluskoor te Amstelveen. De afgelopen jaren heeft hij met deze koren vele prachtige concerten gegeven, o.a.: A Child of our Time van Michael Tippett, Ein Deutsches Requiem, Brahms, Verdi's Requiem, Poulencs Stabat Mater en nog onlangs Bachs Hohe Messe in Alkmaar. Bij Soli Deo Gloria leidt hij de jaarlijkse uitvoering van Bachs Johannes Passion. Van de najaarsconcerten van 'Soli' noemen wij Mozarts Requiem, het Magnificat en het Requiem van Rutter, De Schipbreuk van Wagenaar en de Cantata Ecologica van Steven Hoogenberk. Naast het gebruikelijke oratoriumwerk leidde hij ook bijzondere projecten. Met projectkoren gaf hij concerten in Boedapest, Berlijn en Praag. Tevens was er in 2003 een uitvoering van vier koren onder zijn leiding in het Concertgebouw te Amsterdam. Hierbij werd met bijna 400 zangers een uitvoering gegeven van Puccini's Messa di Gloria en het Stabat Mater van Rossini. In Amsterdam en Enkhuisen leidde hij de zogenaamde 'Scratch' dagen met zo'n 400 zangers. In 2010 werd onder zijn leiding een integrale uitvoering gegeven van Bachs Weihnachtsoratorium in de Grote Kerk te Alkmaar.

Sopraan **Diane Verdoodt** is een regelmatige gast bij de uitvoeringen van Soli Deo Gloria. Na het behalen van haar eerste prijs zang aan het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel bij Louis Devos studeerde zij verder bij Professor Rudolf Bautz te Aachen, bij Bernadette Degelin te Antwerpen, en privaat bij Lucienne Van Deyck. Ze behaalde ook het diploma Docerend Musicus in het Muziekconservatorium te Zwolle. Diane Verdoodt bezit het Diploma van Meester in de Muziek, met een aggregaat. Zij debuteerde in het Amsterdamse Concertgebouw met het Requiem van Andrew Lloyd Webber en gaf daar tevens een recital met tenor Ludwig van Gijsegem dat rechtstreeks uitgezonden werd door de NOS-radio. Ze maakte opnamen voor de BRTN, RTBF, en NOS en verleende haar medewerking aan vele grammofoonplaten en cd's. Haar Puccini-vertolkingen in de cd-opnamen van Gianni Schicchi, Suor Angelica, en Il Tabarro werden op groot enthousiasme en schitterende kritieken onthaald. Grote Europese muziekfestivals deden een beroep op haar, waaronder het Festival M.A.Charpentier Versailles en het Holland Festival. Zij maakte een grote recital-toernee door Rusland, resulterend in nieuwe engagements bij de Sint Petersburg Philharmonic (Berlioz 'Les nuits d'été'). Door haar universele zangtechniek is het concertrepertoire van Diane Verdoodt uitermate uitgebreid en bestrijkt een periode die gaat van de middeleeuwen tot en met de hedendaagse toondichters, met inbegrip van musical. Diane Verdoodt is hoofdvakdocente solozang in het Koninklijk Muziekconservatorium te Brussel.

Mezzosopraan **Maria Fiselier** (1988) studeerde in 2011 af in Den Haag met een onderscheiding voor 'Artistry and integrity in performing'. Ze volgde masterclasses van Jard van Nes, Udo Reineman en Rudolf Jansen, maar ontving haar eerste zanglessen van haar vader, bariton Frans Fiselier. In 2012 won Maria Fiselier de publieksprijs van het Grachtenfestival Conservatorium Concours, een nationale competitie voor jonge getalenteerde musici, en de Vrienden van het Lied-prijs tijdens het Internationaal Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch. Haar repertoire omvat inmiddels verschillende oratoria en ook op het operapodium is ze geen onbekende meer. Maria Fiselier heeft verschillende nieuwe composities uitgevoerd en werd in 2010 uitgenodigd als solist door de Young Composers Meeting om nieuwe werken uit te voeren met Orkest de Ereprijs, onder leiding van Rob Vermeulen.

Maria Fiselier soleerde vorig jaar november voor het eerst bij het najaarsconcert van Soli en ze zong de altaria's in Soli's uitvoering van de Johannes Passion op 2 april jl. Soli is er trots op dat zij vanmiddag samen met haar vader, de bas Frans Fiselier, aan dit concert kan meewerken.

Tenor **Jeroen de Vaal**, bij Soli Deo Gloria inmiddels een vertrouwde verschijning, studeerde aan het conservatorium te Utrecht bij Eugénie Ditewig en volgde daar de operaklas bij Monique Wagemakers en Jan Slothouwer. Na zijn studie volgde hij lessen bij Eric Tappy te Lausanne en bij Marcel Reijans. Masterclasses volgde Jeroen onder meer bij Jard van Nes. Op dit moment wordt hij gecoacht door de tenor Valentin Jar. Jeroen de Vaal werkte in operahuizen als De Nederlandse Opera, Opera Zuid, De Vlaamse Opera, De Munt, de Wiener Kammeroper en Theater an der Wien. Hij zong in Turandot, geregisseerd door Judith Vindevogel en in een productie van De Nederlandse Opera, Die Meistersinger von Nürnberg. Jeroen is een veelgevraagd concertzanger en is dan ook regelmatig te horen in J.S. Bachs Passionen en cantates, Hohe Messe en Weihnachts-oratorium. In 2011 werd hij uitgenodigd om in Slovenië Die Jahreszeiten van Haydn met het Slovenian RTV Orchestra te zingen. Op het gebied van kamermuziek maakt Jeroen deel uit van Frommermann en samen met pianiste Shuann Chai en sopraan Tamar Niamut geeft Jeroen regelmatig concerten met diverse liedprogramma's.

Bas **Frans Fiselier** soleert vanmiddag met zijn dochter Maria in Soli's uitvoering van de Messiah. Frans Fiselier studeerde af aan het Sweelinck conservatorium bij Cora Canne Meijer en zette zijn studie voort bij William Murray te Berlijn. In 1984 won hij drie prijzen op het Internationaal Vocalistenconcours Den Bosch (categorie lied) en in 1986 ontving hij de Toonkunst-jubileumprijs, waarna hij een veelgevraagd solist werd bij vele opera en oratoriumgezelschappen in Nederland. Zo gaf hij concerten met het Orkest van het oosten, het Residentieorkest, Limburgs Symfonieorkest, het Brabants orkest en met het Noord Nederlands Orkest. Tevens werkt hij regelmatig mee met het ensemble Combattimento (voorheen Combattimento Consort). Frans Fiselier maakte deel uit van de studio van de Nederlandse opera en zong daarna in diverse producties van de Nederlandse opera, de Vlaamse Opera, het onafhankelijk toneel te Rotterdam en de Nationale reisopera. Tevens zong hij in moderne opera's van o.a. Klaas de Vries, Bernard van Beurden, Kees Olthuis en Martijn Padding.

Het oratoriumrepertoire van Frans Fiselier omvat vele componisten en vele stijlperiodes (o.a. Bachs passies, Händels Messiah, Mozarts Requiem, Mendelssohns Elias, en het Requiem van Verdi). Samen met zijn vaste begeleider Han Louis Meyer geeft hij recitals in binnen en buitenland en ook bij de Nederlandse omroepverenigingen is hij regelmatig te horen. Vanaf september 2000 is Frans Fiselier als hoofdvakdocent zang verbonden aan het Brabants conservatorium te Tilburg. Sinds 2006 maakt hij deel uit van het 4 family Quintet, een ensemble dat klassieke vocale muziek op een speelse manier toegankelijk wil maken voor jong en oud.

Organiste Aukje Broers studeerde aan het Amsterdams Conservatorium hoofdvak orgel bij Jacob Bijster en Simon C. Jansen en continuospel bij Simon C. Jansen en Gustav Leonhardt. Na het behalen van het solodiploma orgel studeerde zij hoofdvak solozang bij Coby Riemersma eveneens aan het Amsterdams Conservatorium. Zij werkt nog steeds aan veel concerten mee als continuo-speelster. Aukje Broers woont in Hoorn en was daar verbonden aan de muziekschool Gerard Boedijn en aan de muziekschool Oostelijk West-Friesland. Zij heeft een bloeiende privé-praktijk. Zij is repetitor van de oratoriumverenigingen te Hoorn en Enkhuizen, waar zij ook de stemvorming voor haar rekening neemt.

Georg Friedrich Händel (1685-1759) – MESSIAH

Händel werd als Georg Friedrich Händel in 1685 te Halle geboren, in hetzelfde jaar en in de buurt van Johann Sebastian Bach; ze zouden elkaar overigens nooit ontmoeten. Hij was al vroeg een begaafd organist en clavecinist en gaf zijn rechtenstudie snel op voor een post als violist in het Hamburgse operaorkest. Daar componeerde hij zijn eerste vier opera's. Na enkele voor zijn verdere leven beslissende leerjaren in Italië (1707-1710), waar hij enkele opera's en oratoria schreef, was Händel kort kapelmeester aan het hof van de Keurvorst te Hannover. Hij bracht enkele succesvolle bezoeken aan Londen en vestigde zich daar in 1712, overigens

zonder verlof van zijn Hannoverse broodheer, hetgeen Händel - tijdelijk - in een wat merkwaardige positie bracht toen Georg van Hannover in 1714 tot Koning van Groot-Brittannië werd gekroond. In 1727 liet hij zich naturaliseren tot Brits staatsburger waarbij hij zijn naam verengelste. Händel was in Londen tientallen jaren een gevierd componist van opera's in Italiaanse stijl op mythologische of historische thema's (zoals Semiramide, Orlando, Rinaldo, Rodelindo, Serse, etc.), die na zijn dood snel werden vergeten en waarvan sommige pas sinds de recente barok-renaissance weer te horen of zien zijn. Zijn Engelstalige oratoria op bijbelse thema's (Judas Maccabeus, Saul, Samson, Jephta etc.) worden daarentegen sinds de 19e eeuw weer regelmatig uitgevoerd, vooral door grote koren in Angelsaksische landen. Daarnaast componeerde Händel in vrijwel alle andere genres waarvan zijn feestmuzieken (Water- en Fireworks Music), orgel-concerten en concerti grossi de bekendste zijn.

The Messiah (1742)

De Messiah (HWV 56) ontstond op een keerpunt in Händels leven en op initiatief van Charles Jennens (1700-1773) die als librettist al mede verantwoordelijk was voor het onverwachte succes van Händels bijbelse oratoria Saul en Israel in Egypt in 1738. Jennens, de gefortuneerde aristocraat en cultuurliefhebber, zag met lede ogen hoe Händels op Italiaanse opera's berustende populariteit na 25 jaar tanende was bij het verwende Londense publiek. Deidamia beleefde in 1741 slechts drie uitvoeringen en zou Händels laatste opera worden. Terwijl de inmiddels 56-jarige

Händel dankbaar de uitnodiging had aanvaard om het concertseizoen 1741-42 in Dublin door te brengen, presenteerde Jennens hem in de zomer van 1741 het libretto voor de Messiah, een tekst die Händel terstond, in een voor zijn doen gebruikelijk tempo, binnen drie weken op muziek zette, volgens zijn eigen aantekeningen 'begonnen op 22 augustus en klaar op 12 september'. Händel vertrok vervolgens naar Dublin waar de Messiah in première ging op dinsdagmiddag 13 april 1742, in de week voor Pasen. Het concert vond plaats ten behoeve van diverse charitatieve instellingen zoals The Musical Society for the Relief of Imprisoned Debtors. 'Verzoeken geen zwaarden en hoepelrokken, hoe meer plaats, hoe meer opbrengst voor de goede doelen.' Het concert bracht £ 400,- op en voor de componist groot succes onder het minder verwend Ierse publiek. Een jaar later was de ontvangst te Londen (23 maart 1743) veel koeler; de Messiah werd er nog enkele malen uitgevoerd, maar pas in 1752 ontstaat de traditie van uitvoeringen op dinsdag en donderdag in de Stille Week, in het Covent Garden Opera House, en één kort na Pasen, voor liefdadige doeleinden. Tot aan zijn dood in 1759 dirigeerde Händel de Messiah 56 keer; daartoe paste hij de partituur regelmatig aan aan de verschillende omstandigheden, zoals de beschikbaarheid van bepaalde solisten of instrumenten. En natuurlijk verbeterde of

Recitatieven nrs. 15 en 16 in Händels handschrift

verving hij soms gedeelten. Uitvoerders moeten daarom kiezen of zij latere versies als verbeteringen, dan wel als noodgedwongen aanpassingen aan andere omstandigheden willen beschouwen: er bestaat geen definitieve Messiah, men kan verschillende uitvoeringen horen, al groeit er wel een zekere consensus. Na enkele tientallen jaren en de

opkomst van de choral societies ontwikkelde de Messiah zich tot een Engels cultureel icoon bij uitstek en het succesnummer van korenfestivals all-over-the-year. Daarmee werd het niet alleen Händels populairste werk maar ook het eerste stuk in de muziekgeschiedenis met een ononderbroken uitvoeringstraditie; grote werken van bijvoorbeeld Bach zijn immers lange tijd van het repertoire verdwenen geweest.

Bezetting

Voor een zo groot en beroemd werk heeft de Messiah een bescheiden bezetting: er zijn vier vocale solisten en een vierstemmig koor, dat bij Händels eerste uitvoering bestond uit 16 jongens en 16 mannen, ontstaan uit de combinatie van twee kerkkoren. Het orkest bestond uit strijkers, continuo en twee trompetten en pauken. De strijkers spelen regelmatig unisono, d.w.z. allen dezelfde partij. De trompetten treden slechts vier keer op en er is slechts één aria waarin een instrumentalist (i.c. de eerste trompet) een solopartij speelt. Händels continuogroep bestond uit vier fagotten, drie celli en twee contrabassen. Na de eerste uitvoeringen voegde Händel nog twee hobo's toe, zonder daarvoor aparte partijen te

componeren; zij spelen meestentijds zogeheten colla parte mee met violen en/of sopranen. Met deze eigenhandige, destijds niet ongebruikelijke klankversterking opende Händel de deur voor een verdere opschaling van de Messiah, vooral in de negentiende eeuw; koren van meer dan

duizend zangers en orkesten van vele honderden instrumentalisten, uitgerust met hoorns, trombones en tientallen fagotten waren niet ongewoon. Tijdens de Händel Commemoration in 1859 werd de Messiah uitgevoerd door een koor van 2765 zangers en 460 instrumentalisten, onder het motto 'voor Händel is geen koor te groot'!

Op het continent vervaardigde Mozart in 1789 een Duitstalige versie (KV 572) naar de eisen des tijds, met fluiten, hoorns, klarinetten en trombones, die met name in Duitsland nog wel wordt uitgevoerd. Ontdaan van alle victoriaanse praal is in hedendaagse uitvoeringen weer Händels 'yoke made easy and his burthen light.'

'Sacred Oratorio'

De Messiah is dus geen kerkmuziek maar heeft een wat ambivalente status, tussen 'vermaak' en godsdienstoefening. Hij werd aanvankelijk slechts in theaters en concertzalen uitgevoerd, ten behoeve van liefdadige doelen en aangekondigd als Grand Musical Entertainment. De Messiah vertoont ook de karakteristieke

driedeling van Händels opera's (twee pauzes). Het wordt wel een concertatorium of 'educatief entertainment' genoemd. Maar toen Händel na de Londense première werd gecompimenteerd met zijn hoogstaand 'entertainment' zou hij hebben geantwoord: "My lord, I should be sorry if I only entertained them, I wished to make them better". De Londense kerkelijke gemeenschap daarentegen zag het uitvoeren van geestelijke muziek in een profaan concertgebouw als blasfemie, en dwong Händel slechts 'A New Sacred Oratorio' aan te kondigen en de titel Messiah te vermijden. Pas vanaf 1750 klonk de Messiah ook in kerkgebouwen. Omdat de 'verhaallijn' van de Messiah globaal het kerkelijk jaar volgt (Advent, Kerstmis, lijdenstijd, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren) is er geen preferente periode van uitvoering. Op praktische gronden (eind van het theaterseizoen) werd Messiah aanvankelijk rond Pasen uitgevoerd; de nadruk die de tekst legt op de voorspelling en aankondiging van de Messias is vaak het motief voor uitvoeringen in de advents-/kersttijd.

Libretto

Het libretto van de Messiah heeft een voor oratoria ongebruikelijk karakter: anders dan bij andere bijbelse oratoria zoals Saul, Jephta of ook Bachs Matthäus-Passion (die zes jaar eerder werd voltooid) ligt er geen plot aan ten grondslag die handelende personages in een reeks gebeurtenissen verweekelt. Er is dus geen verteller (evangelist), solisten vertolken geen rollen die met elkaar in discussie treden, er zijn geen heftige volkskoren (turbæ) die actieve groepen vertegenwoordigen en evenmin bevat het vrij gedichte teksten voor de arias. De Messiah is dus minder teatraal en meer beschouwend dan je van een oratorium verwacht. Alle teksten zijn rechtstreeks ontleend aan de bijbel, in de fraaie St.James-vertaling van 1611, vergelijkbaar met onze Statenvertaling; er wordt dus

Charles Jennens

alleen proza gezongen. Bijbelse metaforen die de eeuwen trotseerden vervangen hier de tijdgebonden, gezwollen poëzie die we van zoveel barokke composities kennen. Deze selectie bijbelteksten behandelt de geschiedenis van de 'Messias', Hebreeuws voor 'gezalfde Gods', vanaf de oudtestamentische profetieën van zijn komst en de geboorte van Jezus (Deel 1), via diens boodschap en het onbegrip daarover, zijn kruisiging, opstanding en hemelvaart (Deel II) naar de betekenis daarvan voor de gelovigen (Deel III).

Tezamen vormen deze teksten in zekere zin een polemisch pamflet dat de andere agenda weerspiegelt van tekstschrijver Jennens: hij wil de orthodox anglicaanse geloofsleer verdedigen tegen het

opkomend rationalisme van zijn tijd en de daaraan tegemoetkomende deïstische religieus-filosofische theologie, door het bewijs te leveren dat de Jezus Christus waarover het Nieuwe Testament schrijft inderdaad de Messias is die door de oudtestamentische schrijvers werd voorspeld. Dat heeft tot opmerkelijk gevolg dat ook nieuwtestamentische gebeurtenissen (het leven van Jezus) in de Messiah aan de orde komen in de woorden van oudtestamentische teksten welke als profetisch voor de betreffende gebeurtenissen werden beschouwd. De heilsgeschiedenis wordt dus op nogal indirecte wijze, in niet-verhalende teksten verteld; de Messiah zou daarom voor toehoorders die de bijbelse verhalen niet kennen geheel onbegrijpelijk zijn.

Structuur

The Messiah bestaat dus uit drie grote delen, die elk weer zijn onderverdeeld in een reeks muzikale tableaux die telkens twee tot vier stukken omvatten. Dergelijke scènes vertonen vaak een opbouw van klein naar groot: van een slechts door continuo begeleid (secco) recitatief, via een, door instrumenten begeleid (accompagnato) recitatief of een arioso (met vrijere tekstbehandeling en motiefrijker instrumentale begeleiding) naar een aria en meestal eindigend met een koor. De opbouw wijkt trouwens vaak af van dit geïdealiseerde schema; er zijn scènes die louter uit solostukken bestaan en andere met uitsluitend koren. Ook deze indeling naar muzikale genres is van de hand van Jennens.

Tekst en vertaling

Noot bij de vertaling: gekozen is voor de vertaling van de bijbelteksten door het Nederlands Bijbel Genootschap (NBG 1951). Dit heeft tot gevolg dat de vertaling niet exact correspondeert met de Engelse tekst in Messiah. Het voordeel hiervan is dat de vrijheden die Jennens –de librettist van Händel– zich veroorloofde ten aanzien van de bijbelteksten duidelijker zichtbaar worden. Saillante verschillen in de vertaling zijn niet-cursief afgedrukt.

De nummering gebaseerd op de Novello-uitgave.

Deel I

1. Overture - *Grave – Allegro moderato*

2. Recitatief (tenor) - Jesaja 40:1-3

Comfort ye, comfort ye My people,
saith your God. Speak ye comfortably
to Jerusalem, and cry unto her, that
her warfare is accomplish'd, that her
iniquity is pardon'd. The voice of him
that crieth in the wilderness,
"Prepare ye the way of the Lord,
make straight in the desert a highway
for our God."

*Troost, Troost mijn Volk, zegt uw
God. Spreekt tot het hart van
Jeruzalem, roept het toe, dat zijn
lijdenstijd volbracht is, dat zijn
ongerechtigheid geboet is. Hoor,
iemand roept: "Bereidt in de woestijn
de weg des Heren, effent in de
wildernis een baan voor onze God."*

3. Aria (tenor) - Jesaja 40:4

Ev'ry valley shall be exalted, and ev'ry
mountain and hill made low, the
crooked straight and the rough
places plain.

*Elk dal worde verhoogd en elke berg
en heuvel geslecht, en het oneffene
worde tot een vlakte en de
rotsbodem tot een vallei.*

4. Koor - Jesaja 40:5

And the glory of the Lord shall be
revealed, and all flesh shall see it
together, for the mouth of the Lord
hath spoken it.

*En de heerlijkheid des Heren zal zich
openbaren en al het levende tezamen
zal dit zien, want de mond des Heren
heeft het gesproken.*

5. Recitatief (bas) - Haggai 2:7-8, Maleachi 3:1

Thus saith the Lord, The Lord of
Hosts: Yet once, a little while, and I
will shake the heav'ns and the earth,

*Want zo zegt de Here der
heerscharen: Een ogenblik nog, een
korte wijle, dan zal Ik de hemel en de*

the sea, and the dry land; and I will shake all nations, and the desire of all nations shall come. The Lord whom ye seek, shall suddenly come to His temple, ev'n the messenger of the covenant, whom ye delight in: behold, He shall come, saith the Lord of Hosts.

aarde, de zee en het droge doen beven; Ja, Ik zal alle volken doen beven en de kostbaarheden van alle volken zullen komen; plotseling zal tot zijn tempel komen de Here, die gij zoekt, namelijk de Engel des verbonds, die gij begeert: Zie, Hij komt, zegt de Here der Heerscharen.

6. Aria (alt) - Maleachi 3:2

But who my abide the day of His coming? And who shall stand when He appeareth? For He is like a refiner's fire.

Doch wie kan de dag van zijn komst verdragen, en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de smelter.

7. Koor - Maleachi 3:3

And He shall purify the sons of Levi, that they may offer unto the Lord an offering in righteousness

Hij zal de zonen van Levi reinigen opdat zij de Here in gerechtigheid offer brengen.

8. Recitatief (alt) - Mattheüs 1:23

Behold, a virgin shall conceive and bear a son, and shall call His name Emmanuel. "God with us".

Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: God met ons.

9. Aria (alt) en koor - Jesaja 40:9 en 60:1

O thou that tellest good tidings to Zion, get thee up into the high mountain: O thou that tellest good tidings to Jerusalem, lift up thy voice with strength: lift it up, be not afraid, say unto the cities of Judah: "Behold your God!" O thou that tellest good tidings to Zion, arise, shine, for thy light is come and the glory of the Lord is risen upon thee.

Klim op een hoge berg, vreugdebode Sion; verhef uw stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem; verhef ze, vrees niet; zeg tot de steden van Juda: Zie, hier is uw God! Vreugdebode Sion, sta op, wordt verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid des Heren gaat over u op.

10. Recitatief (bas) - Jesaja 60:2-3

For behold, darkness shall cover the earth, and gross darkness the people, but the Lord shall arise upon thee,

Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal de Here opgaan en

and His glory shall be seen upon thee. And the Gentiles shall come to thy light, and kings to the brightness of thy rising.

zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang.

11. Aria (bas) - Jesaja 9:1

The people that walked in darkness have seen a great light, and they that dwell in the land of the shadow of death, upon them hath the light shined.

Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht; over hen die wonen in een land van diepe duisternis, straalt een licht.

12. Koor - Jesaja 9:5

For unto us a Child is born, unto us a Son is given; and the government shall be upon his shoulder, and His name shall be called: Wonderful, Counsellor, The Mighty God, The Everlasting Father, The Prince of Peace.

Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouder en men noemt hem Wonderbare Raadsman, Sterke God, Eeuwige Vader, Vredevorst.

13. Pastorale - *Larghetto*

14-16. Recitatief (sopraan) - Lucas 2:8-11, 13

There were shepherds abiding in the field, keeping watch over their flocks by night. And lo, the angel of the Lord came upon them, and the glory of the Lord shone round them, and they were sore afraid.

En er waren herders die zich ophielden in het veld en des nachts de wacht hielden over hun kudde. En opeens stond een engel des Heren bij hen en de heerlijkheid des Heren omstraalde hen, en zij vreesden met grote vreze.

And the angel said unto them: "Fear not, for, behold, I bring you good tidings of great joy which shall be to all people. For unto you is born this day in the city of David, a Saviour, which is Christ the Lord."

En de engel zeide tot hen: "Weest niet bevreesd, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk zal ten deel vallen: U is heden de Heiland geboren, namelijk Christus, de Here, in de stad van David."

And suddenly, there was with the angel a multitude of the heav'nly host, praising God, and saying:

En plotseling was er bij de engel een grote hemelse legermacht, die God loofde, zeggende:

17. Koor - Lucas 2:14

Glory to God, glory to God in the
highest and peace on earth, goodwill
towards men.

*Ere zij God in den hoge, en vrede op
aarde bij mensen des welbehagens.*

18. Aria (sopraan) - Zacharia 9:9 en 10

Rejoice greatly, o daughter of Zion!
Shout, o daughter of Jerusalem!
Behold, thy King cometh unto thee!
He is the righteous Saviour, and He
shall speak peace unto the heathen.

*Jubel luide, gij dochter van Sion; juich,
gij dochter van Jeruzalem! Zie uw
koning komt tot u, hij is rechtvaardig
en zegevierend en hij zal de volken
vrede verkondigen.*

19. Recitatief (sopraan) - Jesaja 35: 5,6

Then shall the eyes of the blind be
open'd and the ears of the deaf
unstopped. Then shall the lame man
leap as an hart and the tongue of the
dumb shall sing.

*Dan zullen de ogen der blinden
geopend en de oren der doven
ontsloten worden; dan zal de lamme
springen als een hert en de tong van
de stomme zal jubelen.*

20. Aria (alt) - Jes. 40:11, Mattheüs 11:28-29

He shall feed His flock like a shepherd
and He shall gather the lambs with
His arm and carry them in His bosom,
and gently lead those that are with
young. Come unto Him, all ye that
labour, come unto Him, ye that are
heavy laden and He will give you rest.
Take His yoke upon you and learn of
Him for He is meek and lowly of
heart and ye shall find rest unto your
souls.

*Hij zal als een herder zijn kudde
weiden, in zijn arm de lammeren
vergaderen en ze in zijn schoot
dragen; de zogenden zal Hij
zachtkens leiden. Komt tot Hem,
allen, die vermoeid en belast zijt en
Hij zal u rust geven; neemt zijn juk op
u en leert van Hem, want Hij is
zachtmoedig en nederig van hart en
gij zult rust vinden voor uw zielen.*

21. Koor - Mattheüs 11:30

His yoke is easy and His burden is
light.

Mijn juk is zacht en mijn last is licht.

Deel II

22. Koor - Johannes 1:29

Behold the Lamb of God that taketh
away the sin of the world.

*Zie, het lam Gods, dat de zonde der
wereld wegneemt.*

23. Aria (alt) - Jesaja 53:3 en 50:6

He was despised and rejected of men, a man of sorrows and acquainted with grief. He gave His back to the smiters, and His cheeks to them that plucked off the hair. He hid not His face from shame and spitting.

Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van smarten en vertrouwd met ziekte. Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen en mijn wangen aan wie mij de baard uittrokken; mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel.

24. Koor - Jesaja 53:4-5a

Surely, He hath borne our griefs and carried our sorrows. He was wounded for our transgressions, He was bruised for our iniquities, the chastisement of our peace was upon Him.

Nochtans, onze ziekten heeft hij op zich zich genomen, en onze smarten gedragen. Maar om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op hem.

25. Koor - Jesaja 53:5b

And with His stripes we are healed.

En door zijn striemen is ons genezing geworden.

26. Koor - Jesaja 53:6

All we like sheep have gone astray, we have turned ev'ry one to his own way and the Lord has laid on Him the iniquity of us all.

Wij allen dwaalden als schapen, wij wendden ons ieder naar zijn eigen weg, maar de Here heeft ons aller ongerechtigheid op hem doen neerkomen.

27. Recitatief (tenor) - Psalm 22:8

All they that see Him, laugh Him to scorn; they shoot out their lips and shake their heads, saying:

Allen die mij zien bespotten mij, zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd:

28. Koor - Psalm 22:9

He trusted in God that He would deliver Him, let Him deliver Him, if He delight in Him.

Wentel het op de Here – laat die hem verlossen, hem redden, Hij heeft immers welgevallen aan hem!

29. Recitatief (tenor) - Psalm 69:21

Thy rebuke hath broken His heart; He is full of heaviness; He looked for

De smaad heeft mij het hart gebroken, en ik ben verzwakt. Ik

some to have pity on Him, but there was no man, neither found He any to comfort Him.

wachtte op een teken van medelijden, maar tevergeefs op troosters, maar ik vond hen niet.

30. Aria (tenor) - Klaagliederen 1:12

Behold, and see if there be any sorrow like unto His sorrow.

Aanschouwt en ziet, of er een smart is als de smart die mij werd aangedaan.

31. Recitatief (tenor) - Jesaja 53:8

He was cut off out of the land of the living. For the transgressions of Thy people was He stricken.

Hij is afgesneden uit het land der levenden, om de overtreding van mijn volk is de plaag op hem geweest.

32. Aria (tenor) - Psalm 16:10

But Thou didst not leave His soul in hell, nor didst Thou suffer Thy Holy One to see corruption.

Want Gij geeft mijn ziel niet prijs aan het dodenrijk, noch laat Gij uw gunstgenoot de groeve zien.

33. Koor - Psalm 24:7-10

Lift up your heads, o ye gates and be ye lift up, ye everlasting doors and the King of Glory shall come in. Who is the King of Glory? The Lord strong and mighty, the Lord mighty in battle. Lift up your heads, o ye gates, and be ye lift up, ye everlasting doors, and the King of Glory shall come in! Who is the King of Glory? The Lord of Hosts, He is the King of Glory.

Heft, poorten, uw hoofden omhoog, en verheft u, gij aloude ingangen, opdat de Koning der ere inga. Wie is toch de Koning der ere? De Here, sterk en geweldig, de Here, geweldig in de strijd. [Heft, poorten, uw hoofden omhoog, en verheft u, gij aloude ingangen, opdat de Koning der ere inga. Wie is toch de Koning der ere? De Here der Heerscharen, Hij is de Koning der ere.

Pauze

34. Recitatief (tenor) - Hebréeën 1:5

Unto which of the angels said He at any time: "Thou art My Son, this day have I begotten Thee?"

Tot wie der engelen heeft Hij ooit gezegd: Mijn Zoon zijt gij; Ik heb u heden verwekt?

35. Koor - Hebréeën 1:6b

Let all the angels of God worship Him!

En Hem moeten alle engelen Gods huldigen

36. Aria (alt) - Psalm 68:19

Thou art gone up on high, Thou hast led captivity captive and receivest gifts for men, yea even for Thine enemies, that the Lord God might dwell among them.

Gij zijt opgevaren naar den hoge. Gij hebt gevangenen meegevoerd; Gij hebt gaven in ontvangst genomen onder de mensen, ja ook van weerspannigen, om daar te wonen, o Here God.

37. Koor - Psalm 68:12

The Lord gave the word; great was the company of the preachers.

De Heer deed het machtwoord weerklinken; de *boodschapsters* van goede tijding waren een grote schare.

38. Aria (sopraan) - Jesaja 52: 7; Romeinen 10:15

How beautiful are the feet of them that preach the gospel of peace and bring glad tidings of good things.

Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt.

39. Koor - Romeinen 10:18

Their sound is gone out into all lands, and their words unto the ends of the world.

Over de ganse aarde is hun geluid uitgegaan en tot de einden der wereld hun woorden.

40. Aria (bas) - Psalm 2:1-2

Why do the nations so furiously rage together? Why do the people imagine a vain thing? The kings of the earth rise up and the rulers take counsel together against the Lord, and against His Anointed.

Waarom woelen de volken en zinnen de natiën op ijdelheid? De koningen der aarde scharen zich in slagorde en de machthebbers spannen samen tegen de Here en Zijn gezalfde:

41. Koor – Psalm 2:3

Let us break their bonds asunder, and cast away their yokes from us.

Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!

42. Recitatief (tenor) - Psalm 2:4

He that dwelleth in heaven shall laugh them to scorn, the Lord shall have them in derision.

Die in de hemel zetelt, lacht; de Here spot met hen.

43. Aria (tenor) - Psalm 2:9

Thou shalt break them with a rod of iron. Thou shalt dash them in pieces like a potter's vessel.

Gij zult hen verpletteren met een ijzeren knots, hen stukslaan als pottenbakkerswerk.

44. Koor - Openbaringen 19:6, 16 en 11:15

Hallelujah! For the Lord God Omnipotent reigneth. Hallelujah! The Kingdom of this world is become the Kingdom of our Lord and of His Christ; and He shall reign for ever and ever, King of Kings and Lord of Lords! And He shall reign for ever and ever. Hallelujah!

Halleluja! Want de Here, onze God, de Almachtige, heeft het koningschap aanvaard. Het koningschap over de wereld is gekomen aan onze Here en aan zijn Gezalfde en Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwicheden. Koning der koningen en Here der heren! En Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwicheden. Halleluja!

Deel III

45. Aria (sopraan) - Job 19:25-26, 1 Korinthiërs 15:20

I know that my Redeemer liveth, and that He shall stand at the latter day upon the earth. And though worms destroy this body, yet in my flesh shall I see God. For now is Christ risen from the dead, the first fruits of them that sleep.

Maar ik weet: mijn Losser leeft en ten laatste zal hij op het stof optreden. Nadat mijn huid aldus geschonden is, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen. Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn.

46. Koor - 1 Korinthiërs 15:21-22

Since by man came death, by man came also the resurrection of the dead. For as in Adam all die, even so in Christ shall all be made alive.

Want, dewijl de dood er is door een mens, is ook de opstanding der doden door een mens. Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden.

47. Recitatief (bas) - 1 Korinthiërs 15:51-52

Behold, I tell you a mystery, we shall not all sleep, but we shall all be chang'd in a moment, in the twinkling of an eye, at the last trumpet.

Zie, ik deel u een geheimenis mede. Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, in een ondeelbaar ogenblik, bij de laatste bazuin.

48. Aria (bas) - 1 Korinthiërs 15: 52-53

The trumpet shall sound, and the dead shall be raised incorruptible, and we shall be changed.

Want de bazuin zal klinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden en wij zullen veranderd worden.

49. Recitatief (alt) – 1 Korinthiërs 15:54

Then shall be brought to pass the saying that is written. Death is swallow'd up in victory.

Dan zal het woord werkelijkheid worden, dat geschreven is: De Dood is verzwolgen in de overwinning.

50. Duet (alt en tenor) – 1 Korinthiërs 15:55-56

O death, where is thy sting? O grave, where is thy victory? The sting of death is sin, and the strength of sin is the law.

Dood, waar is uw overwinning - Dood, waar is uw prikkel? De prikkel des doods is de zonde en de kracht der zonde is de wet.

51. Koor – 1 Korinthiërs 15:57

But thanks be to God, Who giveth us the victory through our Lord Jesus Christ.

Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Here Jezus Christus.

52. Aria (sopraan) - Romeinen 8:31, 33-34

If God is for us, who can be against us? Who shall lay anything to the charge of God's elect? It is God that justifieth. Who is he that condemneth? It is Christ that died, yea, rather that is risen again. Who is at the right hand of God, Who maketh intercession for us.

Als God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Wie zal uitverkorenen Gods beschuldigen? God is het, die rechtvaardigt; wie zal veroordelen? Christus Jezus is de gestorvene, wat meer is, de opgewekte, die ter rechterhand Gods is, die ook voor ons pleit.

53. Koor - Openbaringen 5:12-13

Worthy is the Lamb, that was slain, and hath redeemed us to God by His blood, to receive power, and riches, and wisdom, and strength and honour and glory and blessing. Blessing and honour, glory and power, be unto Him that sitteth upon the throne and unto the Lamb, for ever and ever. Amen.

Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte, en de eer en de heerlijkheid en de lof. Hem, die op de troon gezeten is, en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden. Amen.

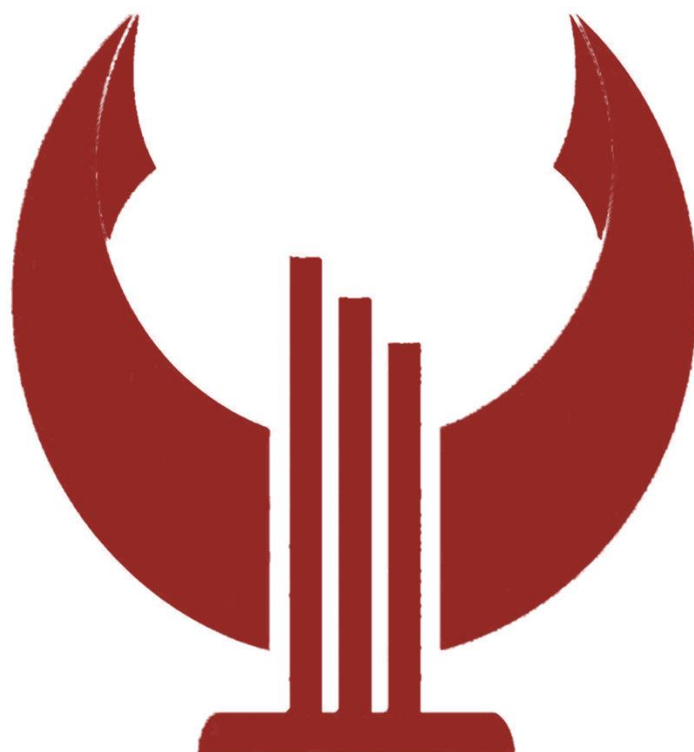
Dit concert is mede mogelijk gemaakt door:

De Dr. Hofsteestichting is een charitatief vermogensfonds, dat uit de opbrengst van haar stamkapitaal jaarlijks ongeveer 1,3 miljoen euro besteedt aan projecten van algemeen maatschappelijk belang.

De rechtsvoorganger van de Hofsteestichting is opgericht in 1960, sindsdien is tot op heden ruim € 30 miljoen euro aan bijdragen verstrekt.

www.hofsteestichting.nl

Soli Deo Gloria – Hoorn
Oratoriumvereniging sinds 1919